

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МАРІЇ СКЛОДОВСЬКОЇ-КЮРІ
УНІВЕРСИТЕТ ОРАДІ**

РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції
(Чернівці, 29 травня 2025 р.)*

Чернівці
Мехнодрук

2025

Редколегія видання:

Проф., д. пол. н. А. М. Круглашов – науковий редактор
Проф., д. пол. н. Н. Ю. Ротар – заступник наукового редактора
Проф., д. пол. н. В. І. Бурдяк – член редколегії
Проф., д. пол. н. Є. П. Юрійчук – член редколегії
Доц., к. пол. н. М. М. Гуйтор – член редколегії
Доц., к. пол. н. С. М. Швидюк – член редколегії
К. пол. н. І. О. Равлик – член редколегії
К. пол. н. І. В. Цікул – відповідальний секретар

International Editorial Board

BALUK Walenty – Doctor habil., Professor, Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland – Head of the Committee
DELCAMP Alain – Doctor, Honorable Secretary General, Senate of France, Paris, France
AMARAL Carlos Pacheco – Doctor, Professor, University of Azores, Ponta Delgada, Portugal
DIRDALA Lucian-Dumitru – Doctor, Center of European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania
ŻURAWSKI vel Grajewski Przemysław – Doctor habil., Professor, University of Lodz, Poland
SŁOWIKOWSKI Michał – Doctor habil., Professor, University of Lodz, Poland
HORGA Ioan – Doctor, Professor, University of Oradea, Romania
SCHNECKENER Ulrich – Professor, Dr., University of Osnabrück, Germany

Рецензенти:

Романюк А.М. – д.політ.н., професор, зав. кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка
Гонюкова Л.В. – д.держ.упр., професор, професорка кафедри публічної політики Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Ключкович А.Ю. – д.політ.н., професор, зав. кафедри політології та державного управління ДЗВО Ужгородський національний університет

Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи:
Р 64 матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 29 травня 2025 року. Чернівці : Технодрук, 2025. 230 с.
ISBN 978-617-8034-66-5

До збірника включено тези доповідей та повідомлень учасників XIV Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», яка відбулася 29 травня 2025 року. Наукові дискусії фокусувались на критичному переосмисленні концептуально-теоретичних засад сучасних політичних досліджень, проблемах, тенденціях і перспективах демократичної стійкості політичних інститутів в умовах російсько-української війни, інституційному, інформаційному та громадському вимірах спротиву російській агресії в Україні, динаміці безпекових стратегій національних держав, міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань в контексті творення нового формату геополітичної конкуренції, потенціалі стійкості системи публічного управління та місцевого самоврядування України в умовах правового режиму воєнного стану.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх зацікавлених проблемами розвитку сучасної політичної науки та науки державного управління.

УДК 321.01(4)(08)

Зміст

ПЕРЕДМОВА	7
 КРИТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: УРОКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ТА ЗЛАМУ МІЖНАРОДНОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ	
МАРАДИК Наталія. Теоретичні основи транскордонного співробітництва в Європі: історичний розвиток і сучасне розуміння..	10
БЕВЗ Тетяна. Національна консолідація як предмет політичної науки: концептуальні та методологічні виклики	12
КРУГЛАШОВ Анатолій. Концепція ретроімперіалізму: перевірка реаліями російсько-української війни	16
РОТАР Наталія. Концептуалізація цифрових інструментів політики в дискурсі сучасної політичної науки	19
ШВИДЮК Сергій. Концепція акторності як інструмент аналізу децентралізації в Україні	24
РАВЛИК Ірина. Демократія в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні: ключові виклики	27
БОНДАРЕНКО Лев-Олександр. Геополітична дестабілізація як каталізатор ідеологічної трансформації в Європейському Союзі: до переосмислення теорій інтеграції та безпеки	30
КОРОП Олександр. Ігрове моделювання у контексті російсько-української війни: адаптація теорії ігор до нової геополітичної конкуренції та перебудови міжнародного порядку	34
ПОПОВ Георгій. Cognitive Biases as a Source of Intelligence Failures: Robert Jervis's Analysis (Когнітивні упередження як джерело провалів розвідки: Аналіз Роберта Джервіса)	37
ЦІКУЛ Ірина. Гендерний вимір рейтингування наукової діяльності..	41
ВАРИЧ Дмитро. Міжнародні стратегії досягнення гендерної рівності	45
 ДЕМОКРАТИЧНА СТІЙКІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
БУРДЯК Віра. Важливість результатів президентських виборів у Румунії для України	49
ROSCA Ludmila. Civic culture: Relevance and Theoretical-Practical Significance in the Context of European Integration of Moldova and Ukraine	53
ДУДІНСЬКА Іріна. Європейська асоціація прикордонних регіонів (AEBR): інституційна підтримка транскордонної співпраці	54

ЦІРНЕР Міхал. Роль Європейського Союзу в підтримці транскордонного співробітництва: програми Interreg і їх еволюція..	57
МОЛОЧКО Павло. Виклики інституційної стійкості політичних партій України в умовах війни та перспективи у постконфліктний період	60
ГЕРАСИМЧУК Таміла. Роль солідарності ЄС у посиленні стійкості України в умовах російсько-української війни	64
COLTA Alexandra. Youth participation in decision-making in the age of crises: a democratic response and a european direction	72
ЮРІЙЧУК Євгенія, МОЛОЧКО Павло. Демократична стійкість регіональних медіа: опитування «Дотримання свободи слова журналістів в умовах війни»	73
CRIMINCEANU Iulian. Reorganising Public Order Institutions under State Collapse: The Case of the Militia in Bessarabia (1917–1918)	77
GARBATOVSKI Valeria. The role of educational policies in guiding citizens of the Republic of Moldova and Ukraine	78
ФЕСЕНКО Олександр. Стійкість електоральної демократії в Україні за оцінками міжнародних організацій	79
ВИШНЕВСЬКА Владислава. Парламентаризм у Болгарії у XXI столітті: виклики та перспективи	82
БАРАНЕЦЬ Василь. Штучний інтелект як інструмент модернізації дипломатичних стратегій	85

СПРОТИВ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ГРОМАДСЬКИЙ ВИМІРИ

ZHARYLOUSKAYA Maryia. Legal status of the European Union restrictive measures: the Russian Federation's aggression against Ukraine case insights	89
КАРПО Василь, НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК Наталія. Практики стійкості українських громад в умовах триваючої російсько-української війни	98
KHURUSHVILI Bacho Bitari. Georgia and the EU: Democratic Backsliding in the Wake of Russia's Invasion of Ukraine	102
STOICA Alina. Strategies of cultural diplomacy and projection of the russian federation's influence in the Eastern border regions of the European Union	105
СТЬОПКІН Андрій. Наближення політики протидії дезінформації України до принципів та стандартів ЄС	106
МОТУЗ Софія. Управління медіаграмотністю населення в умовах воєнного стану: роль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування	110

ТАРАСЮК Ярослав. Роль місцевого самоврядування у забезпеченні демократичної стійкості під час російсько-української війни	113
КОЛЕСНИК Наталія. Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання в умовах російсько-української війни	117

ДИНАМІКА БЕЗПЕКОВИХ СТРАТЕГІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ, МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ В КОНТЕКСТІ ТВОРЕННЯ НОВОГО ФОРМАТУ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

ФЕДОРЧАК Тетяна. Допомога Чеської Республіки Україні у війні проти рф	123
МЕЛЬНИЧУК Любов, САРАФІНЧАН Надія. Концептуальні засади регіонального співробітництва	127
РАДИШ Олександр. Економічна дипломатія Словаччини в умовах трансформації зовнішньої політики	130
ОСАДЦА Іван. Прагматична теорія сили – каталізатор глибоких змін у зовнішній політиці та інформаційній безпеці Європейського Союзу	133
ЧЕБАНИК Віталій. Безпекові вектори взаємин Вишеградської групи та України крізь призму нової геополітичної реальності	137
МІЛАЩЕНКО Владислав. Енергетичний шантаж як дипломатична стратегія Кремля щодо України та Німеччини (2014–2022)	140
ШЕВЧЕНКО Андрій. Пособництво державі-агресору як політико-правовий виклик національній безпеці України в умовах гібридної війни	144
ДРОГОЗЮК Микита. Нові безпекові виклики Вишеградської групи	149
ПОПОВИЧ Олександр. Основні етапи еволюції цифрової політики Європейського Союзу	152
ШУТАК Олександр. Вплив європейської інтеграції України на формування національної моделі громадського здоров'я	156
РОТАР Ірина. Політика охорони здоров'я як засіб геополітичної конкуренції національних держав	160

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ: ПОТЕНЦІАЛ СТІЙКОСТІ ТА РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

ВАСИЛЕВСЬКА Тетяна. Етичні виміри публічно-управлінської діяльності в кризових ситуаціях	165
МАЛИНОВСЬКИЙ Валентин. Розвиток багаторівневого врядування в Україні в сучасних умовах	167

ГОНЮКОВА Лілія. Посилення спроможності публічної служби і громадян до співпраці через комунікацію	172
НЕДОКУС Ігор. Статутна нормотворчість в територіальних громадах України (на прикладі Чернівецької області)	176
МОРОЗ Ігор. Напрями взаємодії органів місцевого самоврядування України та Польщі в умовах російсько-української війни	180
ХРИСТАН Назарій. Пам'ять і самоврядування в умовах війни: декомунізація як чинник стійкості громад	183
КУДРЯВСЬКИЙ Іван. Державне управління у сфері захисту інформаційного простору: юридичні проблеми та перспективи розвитку	187
СТРЕЛЬЧУК Наталія, КОЛЕСНИК Андрій. Доступність публічних послуг для ветеранів/-ок та членів їх сімей в умовах воєнного стану	194
ПАЦАРАНЮК Богдан. Розвиток медіаційної компетентності публічних службовців в Україні в період воєнного стану	197
КОЗИК Тетяна. Особливості діяльності державної служби забезпечення якості освіти в умовах правового режиму воєнного стану	200
МОСТОВИЙ Назар. Особливості організації державної служби в умовах воєнного стану	204
ВЕРБИЦЬКА Анастасія. Трансформація організаційної структури органів державної влади в умовах воєнного стану	207
КОРИТНА Єва. Напрями підготовки професійних кадрів для державної служби в сучасних умовах євроінтеграції та правового режиму воєнного стану	211
ГНАТЧУК Альбіна. Особливості формування лідерства посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад в умовах правового режиму воєнного стану в Україні	215
СТЕНЧУК Юлія. Організаційно-правові засади управління персоналом в органах місцевого самоврядування (на прикладі міської ради)	218
БОЙКО Давид. Система перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в умовах правового режиму воєнного стану...	222
ЧЕРТАН Андрій. Етичні моделі діяльності державного службовця..	225

models that could be adapted to the Moldovan context to enhance youth inclusion in governance processes.

The paper advances the hypothesis that youth engagement in decision-making processes strengthens the sustainability of political institutions and contributes to transforming young people into a vector of societal modernization. Furthermore, it underscores the importance of developing civic competences and political education as foundational elements for an informed electorate, capable of participating actively and responsibly in democratic life.

Keywords: Democratic participation, youth policies, sustainable development, European integration, institutional resilience.

*Євгенія Юрійчук, д.політ.н., професор/доцент
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5288-4827>

*Павло Молочко, к.політ.н., доцент
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0078-3909>

Демократична стійкість регіональних медіа: опитування «Дотримання свободи слова журналістів в умовах війни»

Російсько-українська війна спричинила появу великої кількості викликів для демократії в Україні, зокрема й щодо функціонування медіа, особливо в умовах воєнного стану. Авторами статті, під час проведення політологічно-дослідницької практики в червні 2024 року для здобувачів ОП Політологія на кафедрі політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, проведено експертне опитування на тему «Дотримання свободи слова

журналістів в умовах війни», метою якого стали збір, систематизація та аналіз первинної соціологічної інформації про вплив війни на роботу і свободу слова журналістів, зміну редакційних пріоритетів, складнощі в роботі. Завданням дослідження було не лише дослідити рівень довіри журналістів Чернівецької області до місцевої влади, а й оцінити рівень прозорості інформації з офіційних джерел, якими вони послуговуються, дізнатися як часто журналістам доводиться зіштовхуватись із дезінформацією і пропагандою, як вони намагаються цьому протидіяти; нарешті з'ясувати, як війна вплинула на зміст новинних програм чернівецьких медіа, як змінилися контент і редакційні пріоритети з початком повномасштабного вторгнення. Для цього було проведено online опитування, шляхом поширення Google-форми серед фахівців-журналістів. Таким чином, було використано індивідуальний вид експертного опитування, який полягає в отриманні індивідуальних думок експертів максимально незалежних від стороннього впливу, оскільки опитування експертів проводилося окремо, вони не знали про позицію інших фахівців і не знали, що інших фахівців теж опитували. Серед усіх опитаних (22 респонденти) за віком більшість (72.7%) була 18+, жіночої статі. Опитували представників із різних мас-медіа Чернівецької області, а саме: «С4», «Суспільне Чернівці», «Буковинська Хвиля», «ТВА», «Молодий Буковинець», «Radio NV», «Шпальта». Респонденти відповіли на всі запитання (з окремими винятками).

Під час проведення дослідження авторами були сформульовані наступні гіпотези:

1. Рівень довіри журналістів з Чернівецької області до місцевої влади та рівень прозорості інформації з офіційних джерел, якими вони послуговуються, є високим.

2. Журналісти не відчують обмеження свободи слова, можуть вільно та збалансовано писати на довільні теми, а війна не обмежила їхню професійну діяльність.

3. Випадки, коли журналістам траплялася дезінформація та пропаганда є відносно мінімальними.

В результаті опитування, окремі гіпотези, сформовані на початку дослідження, були підтверджені, деякі спростовані. Так, на запитання: «Чи зіштовхувалися Ви впродовж останніх років з випадками, коли ваш опрацьований матеріал піддавали цензурі?» 45,5% відповіли: «Ні, таке трапляється вкрай рідко», 27,3% – «Ні», 27,3% – «Так, таке трапляється часто». Тобто, для майже третини журналістів така практика була звичною, причому саме для регіональних інтернет-видань, на відміну від телебачення і радіо. Але більшість респондентів зазначають наявність обмежень щодо висвітлення певних тем, переважно пов'язаних із мобілізацією, життям військових, ситуації в прикордонних районах, перевірки, порушеннями з боку ТЦК, коли тема ще не набула розголосу в мережі й її просять «замовчати» або ігнорують звернення щодо коментарів.

На запитання «Чи траплялися вам у медіа випадки дезінформації та пропаганди? Як часто?» варіант відповіді «Так, досить часто» обрали 27,3% респондентів, варіант «Так, іноді» – 36,4%, варіант «Так, але доволі рідко» 13,6%, варіант «Ні» – 18,2% і лише 4,5% намагалися протидіяти дезінформації, об'єктивно висвітлюючи інформацію у своєму медіа.

Досить складним для більшості респондентів виявилось запитання: «Чи впливає телемарафон «Єдині новини» на свободу слова журналістів?». Якщо третина (31,8 %) ствердно відповіла на нього, 22,7 % – заперечили цей вплив, то важко відповісти виявилось для 45,5 %. Не всі респонденти (95,45 %) відгукнулися на прохання поділитися власною думкою щодо запитання: «Якщо, на вашу думку, телемарафон «Єдині новини» впливає на свободу слова журналістів, то як саме?». Для 38,1% на нього виявилось важко відповісти; 38,1 % відповіли, що негативно; 9,5% – дуже негативно; 14,3% – позитивно.

Доступність інформації з офіційних джерел більшість респондентів здебільшого оцінили позитивно, 22,7% відповіли «швидше Ні, аніж Так». Рівень прозорості інформації з офіційних джерел, якими послуговуються журналісти, 50 % визначили як середній, 40,9% – високий та 9,1% – низький.

Водночас, рівень ефективності комунікації з місцевою владою, фахівці оцінюють радше як середній (86,4 %), а щодо тиску з боку державних органів, журналісти, за шкалою від 1 до 10, здебільшого обирали 5 (27,3 %), що свідчить про те, що він усе ж помітний.

На запитання: «На які зміни очікуєте у сфері медіа під час війни?» 36,4% відповіли, що очікують на «кращий доступ до інформації», 36,4% – на «кращу взаємодію з владою», 9,1% вказали варіант «Більше свободи слова» та 18,2% – зазначили про «гарантування безпеки журналістів».

Таким чином, аналіз проведеного експертного опитування серед журналістів Чернівецької області показав, що більшість з них усе ж відчують певні обмеження свободи слова в умовах війни, а повномасштабне вторгнення обмежило їхню професійну діяльність. Війна торкнулася кожного медіа та суттєво позначилася на роботі журналістів. Вони зіткнулися з різними етичними дилемами, зокрема в спілкуванні на важливі теми з військовими, які для них були досить травматичними.

Відносно змін, на які журналісти очікують у сфері медіа під час війни, зауважимо – найбільше сподівань ними було висловлено щодо покращення доступу до інформації та тіснішої й ефективнішої взаємодії з владою.

Отже, інститут медіа, на рівні з іншими політичними інститутами в умовах війни, зіштовхується з викликами прозорості їхньої діяльності та демократичної стійкості. Дослідження діяльності медіа та умов їхньої роботи, з огляду на всі існуючі ризики в умовах проведення зовнішніх дезінформаційних кампаній та гібридних атак, залишається

вагомим інструментом, як з наукового, так і з практичного підходів.

Iulian Criminceanu, PhD Candidate,

Moldova State University

ORCID:<https://orcid.org/0009-0009-8753-4622>

*Scientific coordinator – Ion Gumenâi, Doctor Habilitated in
History, University Professor, Moldova State University*

Reorganising Public Order Institutions under State Collapse The Case of the Militia in Bessarabia (1917–1918)

Abstract

This paper examines the reorganisation of public order structures in Bessarabia during the disintegration of the Russian Empire and the proclamation of the Moldavian Democratic Republic (1917–1918). It focuses on the formation and operation of the militia as a local substitute for the imperial police, in the midst of political transition, administrative vacuum, and external threats. The study highlights the mechanisms used to uphold public order through local initiative, provisional administrative efforts, and the pursuit of institutional legitimacy. The analysis highlights both the fragility and the resilience potential of newly formed institutions in a period of profound political transition, underlining the importance of local initiative, provisional legal frameworks, and mechanisms of legitimacy in ensuring public order and administrative continuity.

Drawing upon archival sources and contemporary press, the research reconstructs the normative foundations and functional practices of the militia in urban and rural areas. Special attention is paid to the interaction between local self-government bodies (zemstvos and city dumas) and the emerging militia units, as well as to the challenges posed by limited resources and political fragmentation. The